

MAASHEGGEN UNESCO

TOEGANGSPOORTEN EN MARKERINGEN

JUNI 2020 / HOSPER + STUDIO CARMELA BOGMAN

INHOUD

INLEIDING	3
ANALYSE	5
geomorfologie	6
bodem	8
historie	10
hagen en toegangspoorten	12
overstromen en Natura2000	14
wandel- en fietsroutes	16
entrees Maasheggen	18
omwonenden en stakeholders	20
archetype toegangspoorten	24
bestaande informatievoorziening	26
bestaand meubilair	28
ONTWERPCONCEPTEN	31
ontwerpconcept toegangspoorten	32
ontwerpconcept informatievoorziening	34
ontwerpconcept meubilair	36
ontwerpconcept beleving	38
ontwerpconcept vormgeving	40
SCHETSONTWERP TOEGANGSPOORTEN	43
schetsontwerp Klooster St Agata	44
schetsontwerp Veerhuis Oeffelt	46
schetsontwerp Meerstoel Sluizen Sambeek	48
schetsontwerp Schutkooi Vortum-Mullem	50
schetsontwerp uitkijktorens	52
SCHETSONTWERP MARKERINGEN	55
schetsontwerp meubilair	56
schetsontwerp entrees	60
COLOFON	62

INLEIDING

De Maasheggen vormen een zeer oud cultuurlandschap, met een bijbehorend eeuwenoud ambacht; het heggenvlechten. Een speciale techniek waarbij levende, doornige struiken, zoals mei- en sleedoorn, tot hagen worden gevlochten.

Het heggenvlechten verweeft letterlijk en figuurlijk mens en natuur. Niet voor niets heeft de Maasheggen de Unesco Man & Biosphere status: een programma waarbij de relatie tussen de mens en zijn leefomgeving centraal staat.

Voor bezoekers is het echter onduidelijk waar het gebied De Maasheggen zich precies bevindt, waar de grenzen liggen, waar de entrees zijn en wat er allemaal te zien en te doen is. Om dit te verbeteren worden er toegangspoorten, in onderlinge samenhang, op een aantrekkelijke manier ontwikkeld. Als start zijn er ontwerpen gemaakt voor de volgende vier toegangspoorten: Klooster Sint Agatha, Veerhuis Oeffelt, De Meerstoel (sluizencomplex Sambeek) en de Schutkooi. Mogelijk wordt dit aantal in de toekomst stap voor stap uitgebreid.

Het gebied de Maasheggen heeft de afgelopen 10 jaar een ontwikkeling doorgemaakt naar een Unesco-status.

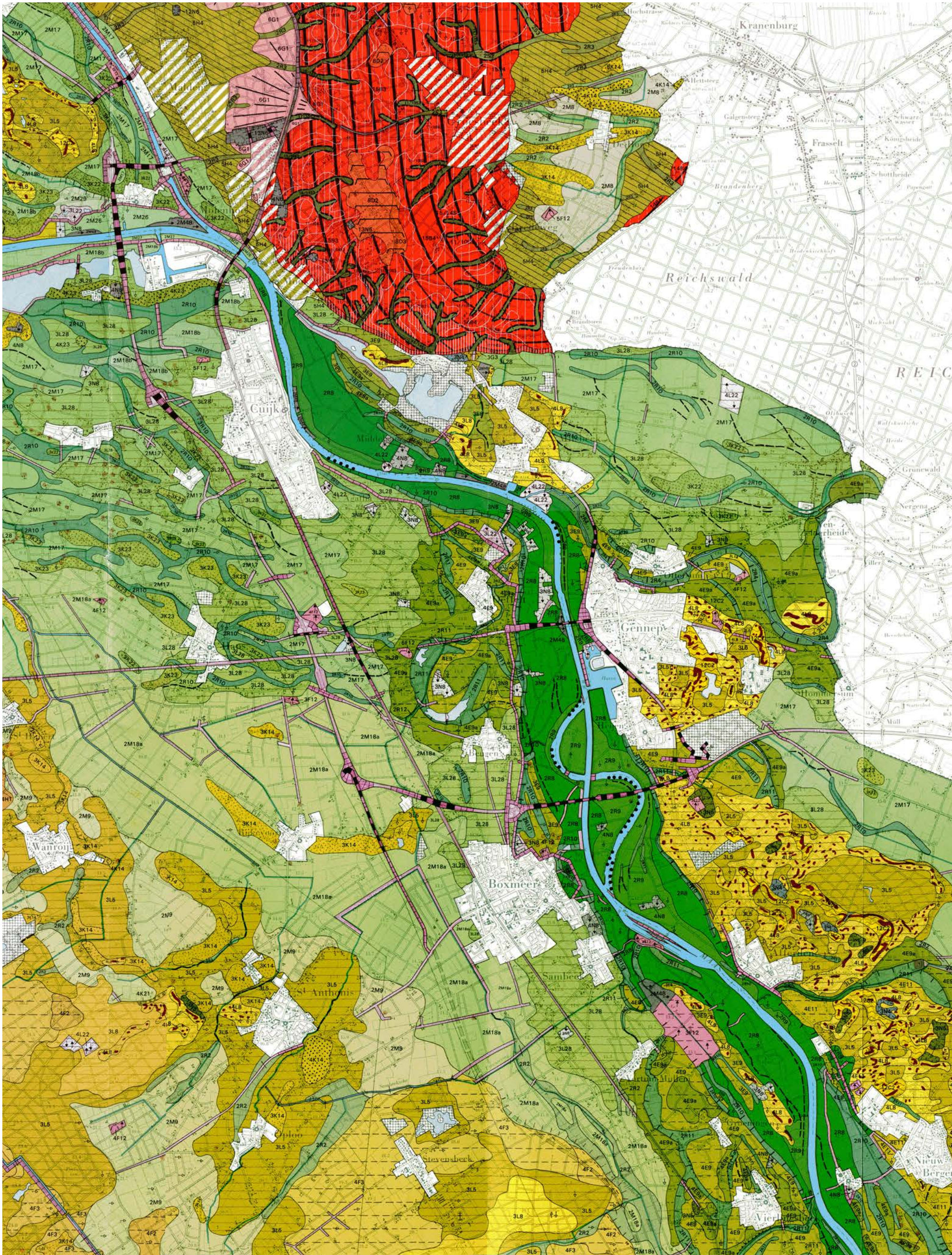
Een onderdeel voor de toekomst van de Maasheggen tot een geliefd en beleefbaar landschap zijn herkenbare toegangspoorten en markeringen.

Het doel is kwalitatief hoogwaardige markeringen in het landschap te ontwerpen, die de entrees van het gebied aangeven, bijzondere punten markeren, rustpunten bieden voor de bezoekers of het gebied bewegwijzeren. Hierdoor wordt het gebied van de Maasheggen beter als één geheel ervaren. In het voorliggend document wordt toegelicht hoe dit eruit kan gaan zien en hoe het de recreant (ver)leidt om de Maasheggen te ontdekken.

UNESCO gebied met mogelijke toegangspoorten

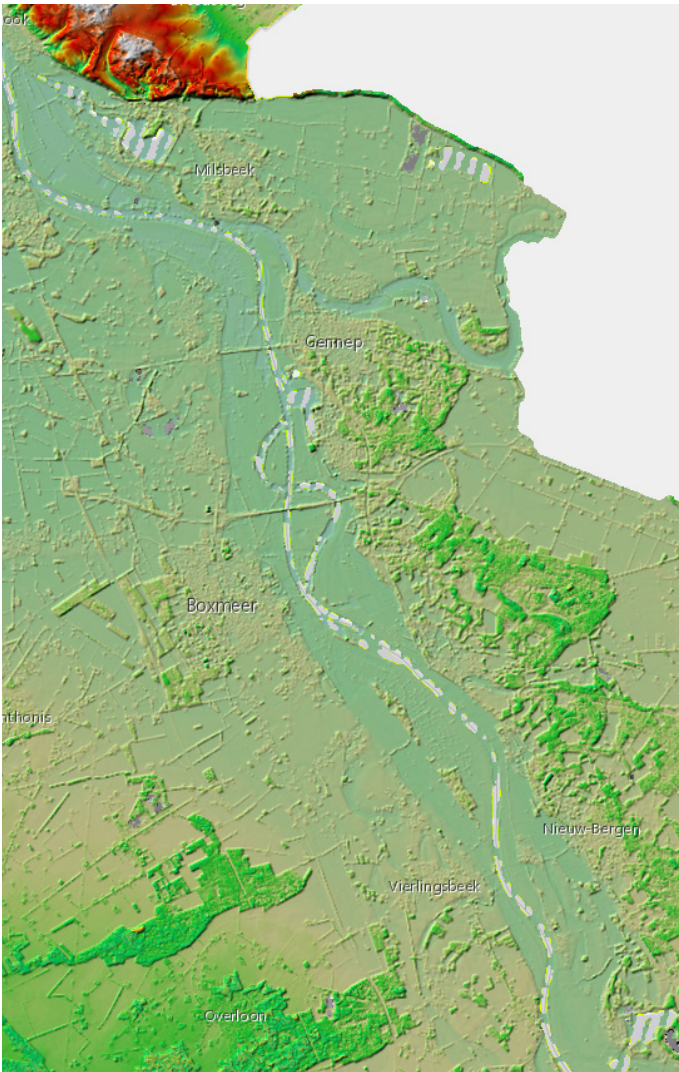
ANALYSE

GEOMORFOLOGIE

Maasterrassen
bron: De Maasterrassen - perspectieven voor de levensader van Limburg
ARK, Staatsbosbeheer, WWF en Stichting Het Limburgse Landschap

Hoogte
bron: AHN

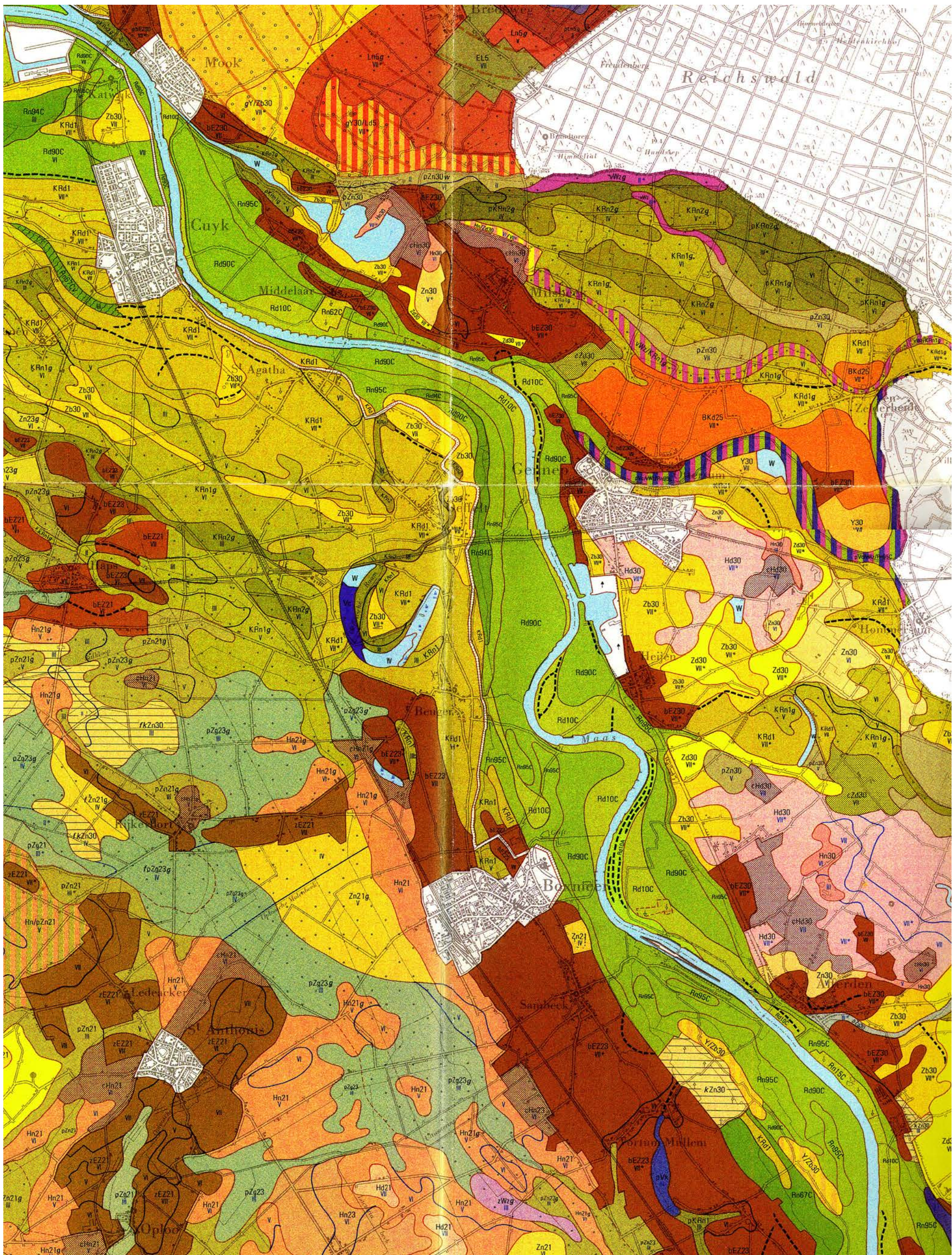
Terrasvlakte

Het gebied van de Maasheggen behoort tot het rivierengebied: geologisch, landschappelijk, bodemkundig verbonden aan de Maas en de Rijn.

De ondergrond voor dit landschap is voor een belangrijk deel in het Pleistoceen ontstaan doordat de rivier zich al vlechtend een weg sneed in de ondergrond. De basis wordt gevormd door grove, grindhoudende zanden (Maas en Rijn), later weer afgedekt met diverse rivierkleien.

Kenmerkend is dat de Maas in de loop van de geschiedenis een rivierterrassenlandschap uit heeft geschuurd. Ten noorden van Roermond wordt het gebied door tektonische processen sinds het Holoceen omhooggedrukt (ongeveer 2m). De Maas heeft daar op gereageerd door zich in te snijden. Dit ging snel tijdens een warme periode en viel stil tijdens een koude periode. Dan stroomde de Maas als een verwilderde stroom door een vrijwel boomloos landschap, waarbij ze veel zand en grind meevoerde. De afwisseling van koude en warme perioden, en dus van insnijding en verbreding van de Maas, leide uiteindelijk tot de vorming van terrassen, die als traptreden soms goed en soms nauwelijks zichtbaar zijn.

Belangrijk is ook het fijne microreliëf waarin oude nevengeulen en zijbeken van de Maas zoals de Sint Jansbeek en rivierduinen zoals de Vortumse en Groeningse bergjes te zien zijn.

Rivierkleigronden

De bodem van de Maasheggen behoort deels tot de oude rivierkleigronden en wordt gekenmerkt door de geulen die erin voorkomen. Hierdoor is op sommige plaatsen een landschap ontstaan met grotere en kleinere plateau's. De oude rivierkleigronden bevatten veel zand en grind, waardoor ze makkelijk uitdrogen.

Ten zuiden van Cuyk zijn de jonge rivierkleigronden aan weerszijden van de Maas duidelijk gemarkeerd door 2 tot 4 meter hoger gelegen oudere gronden. De jonge rivierkleigronden liggen hier in het gebied van de rivierdalbodem. Het is een overwegend vlak gelegen gebied (voornamelijk Rd10C en Rd90C), met enkele lage gedeelten (Rn95C en Rn67C) tussen Boxmeer en Vierlingsbeek en enkele zandruggen (Y/Zb30) bij Vortum Mullum. Behalve de hoge zandruggen wordt het bij hoge standen van de Maas overstroomd.

De relatief hooggelegen akkergronden ten zuiden van Boxmeer zijn in de historie veel met plaggenmest bemest. Dit leidde tot een verhoging van de vruchtbaarheid en een betere bodemstructuur van de akkers. Zo is een dik oud landbouwdek ontstaan. Goed zichtbaar zijn de rivierduinen t.p.v. de Schutkooi. Het is een duidelijk waarneembare rug waar het dekzand aan de oppervlakte ligt.

topografische kaart ca. 1840

HISTORIE

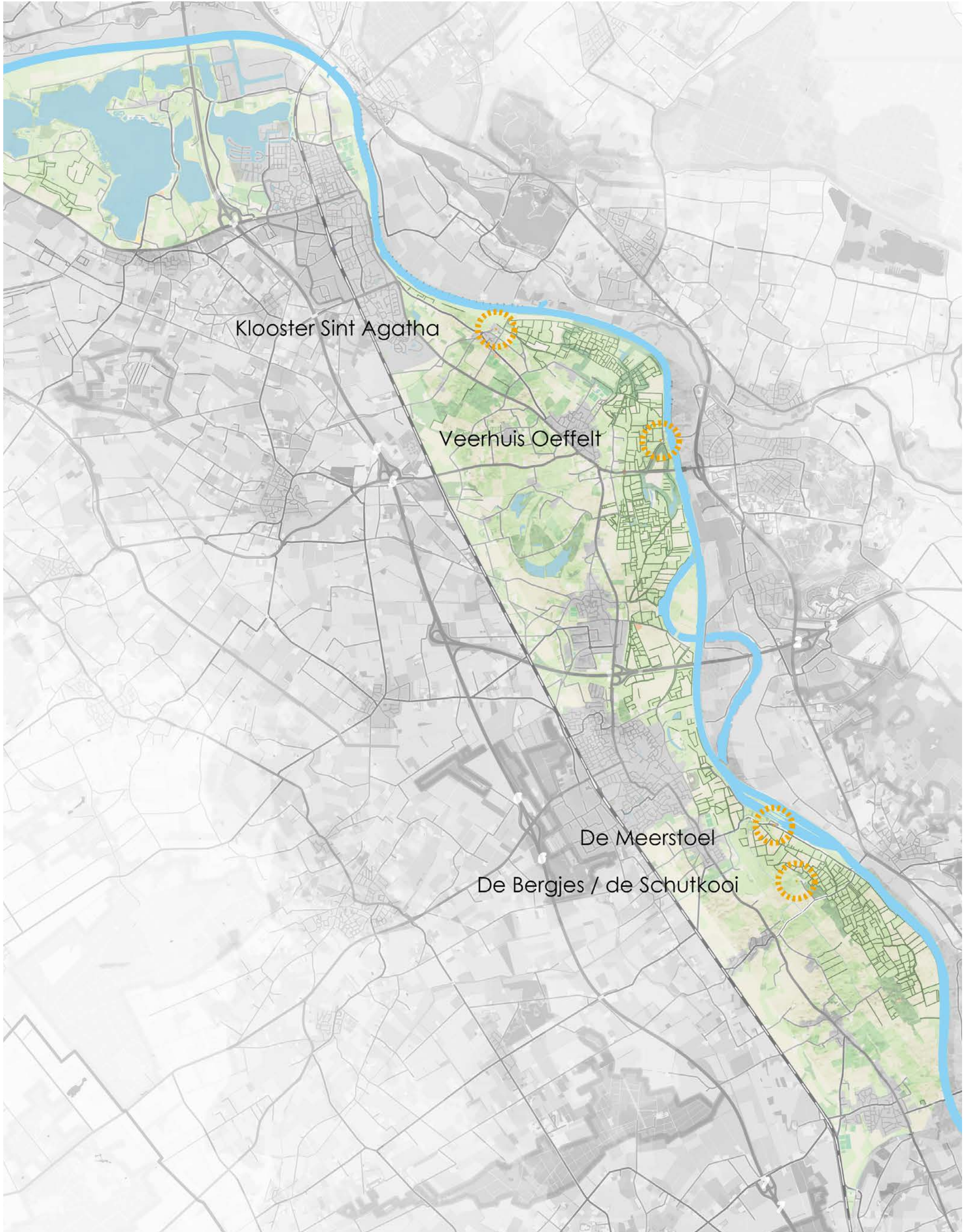
Landschapsgeschiedenis

Door de geologische structuur en aansluiting op hoge gronden is er geen sprake van een traditionele indeling tussen binnendijkse komgebieden en buitendijkse uiterwaarden. Er zijn feitelijk geen uiterwaarden en rivierwater waaiert tijdens overstromingen op een organische manier uit over het gebied, enkel gestuurd door natuurlijke terrasranden, oude geulrelicten en recente ringdijkjes. Op de kaart uit 1840 is bijvoorbeeld goed zichtbaar dat het klooster Sint Agatha nog niet door een dijk is afgescheiden van de Maasheggen.

Kenmerkende patronen in het gebied van de Maasheggen zijn stroomrug/oeverwalontginningen met graslanden langs de rivier, bewoning op de hogere gronden, oeverwal of dijk en open bouwlandcomplexen bij de nederzettingen. Kleinschaligheid kenmerkt de Maasheggen. Kenmerkende elementen zijn o.a. landweggetjes, heggen en hagen, boomgaarden, dijkjes en steenbakkerijen.

Tegenwoordig is de terrassenmaas minder goed zichtbaar doordat met het bouwen van stuwen in de jaren 1920 het rivierpeil meer dan 3,5 meter is opgezet. Ook zijn veel hagen en heggen in de jaren zestig van de vorige eeuw verwijderd in het kader van ruilverkavelingen. Tevens vindt er sinds lange tijd kleiwinning plaats. Meestal in de vorm van rechthoekige kleiputten, die gevormd worden door de omvang van een verworven perceel.

Sinds het begin van deze eeuw krijgen de Maasheggen meer en meer waardering en vindt er herstel en uitbreiding van het kleinschalige heggenlandschap plaats.

HAGEN EN TOEGANGSPOORTEN

gevlochten en losse Maasheggen

beslotenheid vanaf maaiveld

overzicht vanaf een hogergelegen punt zoals een dijk

Toegangspoorten op afstand

Op een aantal plekken is het hagenlandschap grotendeels bewaard gebleven, dit zijn de kerngebieden van de Maasheggen.

Opvallend is dat de toegangspoorten niet in de kerngebieden van de Maasheggen liggen. Vanuit drie van de vier locaties moet eerst een stukje gewandeld/gefietst worden voordat het kerngebied wordt bereikt. Alleen de Schutkooi ligt tegen een kerngebied aan.

Besloten én overzicht

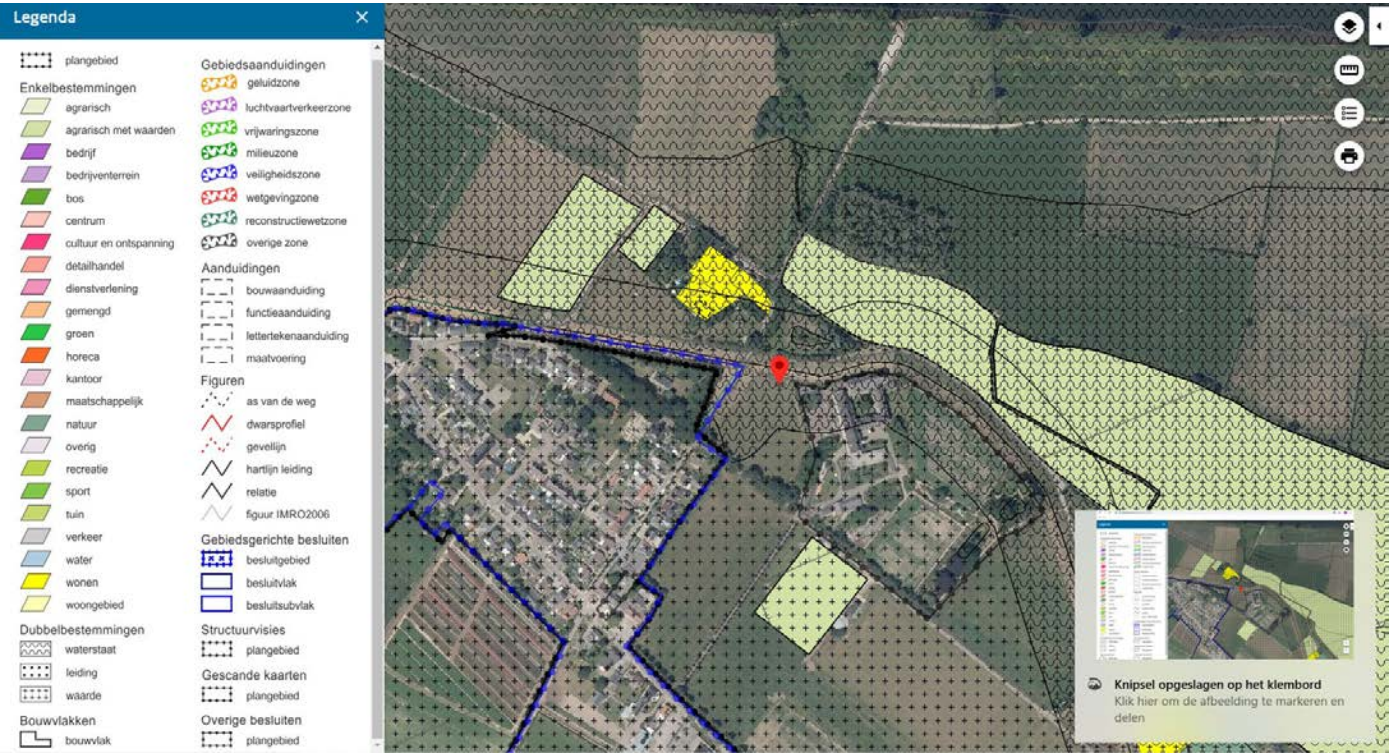
De Maasheggen worden op een specifieke manier gevlochten. Het NK Heggenvlechten, met deelnemers uit verschillende landen met eigen vlechttechnieken, zorgt dat er in de Maasheggen verschillend gevlochten hagen voorkomen. Veel hagen zijn ook los uitgegroeid.

De samenhangende structuur van plantwijze en de overeenkomst in sortiment zorgt voor samenhang in het gebied. Samen met de diversiteit in vlecht- en groeivormen zorgt het voor een interessante en specifieke beleving van het landschap.

De heggen vormen een besloten landschap. Dat zorgt voor een knus en geborgen gevoel.

De hoger gelegen plekken in het landschap, zoals de dijken, zorgen voor overzicht. Van daaruit is het landschap in al zijn glorie te ervaren.

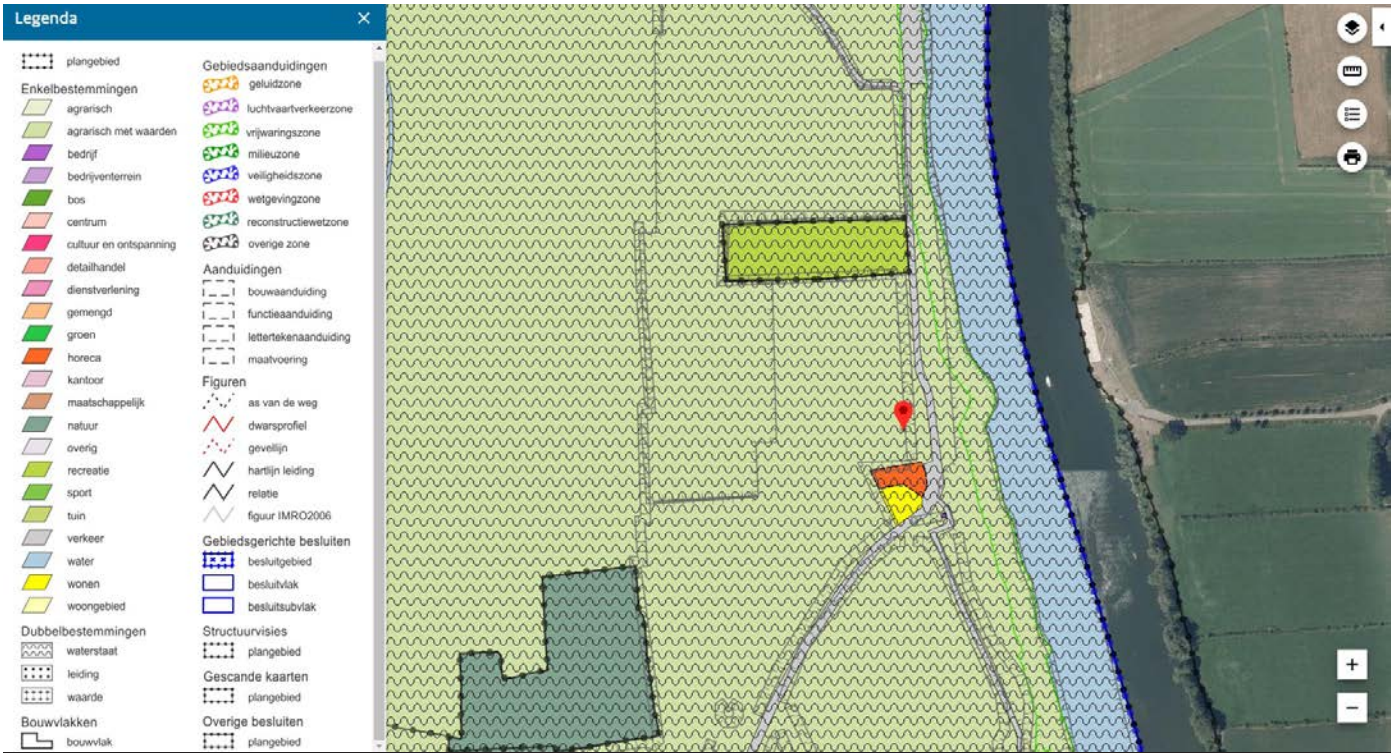
Zowel de geborgenheid als het kunnen ervaren van het geheel zijn kenmerkend en waardevol voor de Maasheggen.

klooster Sint Agatha

de verhoogde electriciteitskasten
geven de hoogte aan van het over-
stromingsgebied van de Maas

veerhuis Oeffelt

Meerstoel sluizen Sambeek

OVERSTROMEN EN NATURA 2000

Randvoorwaarden

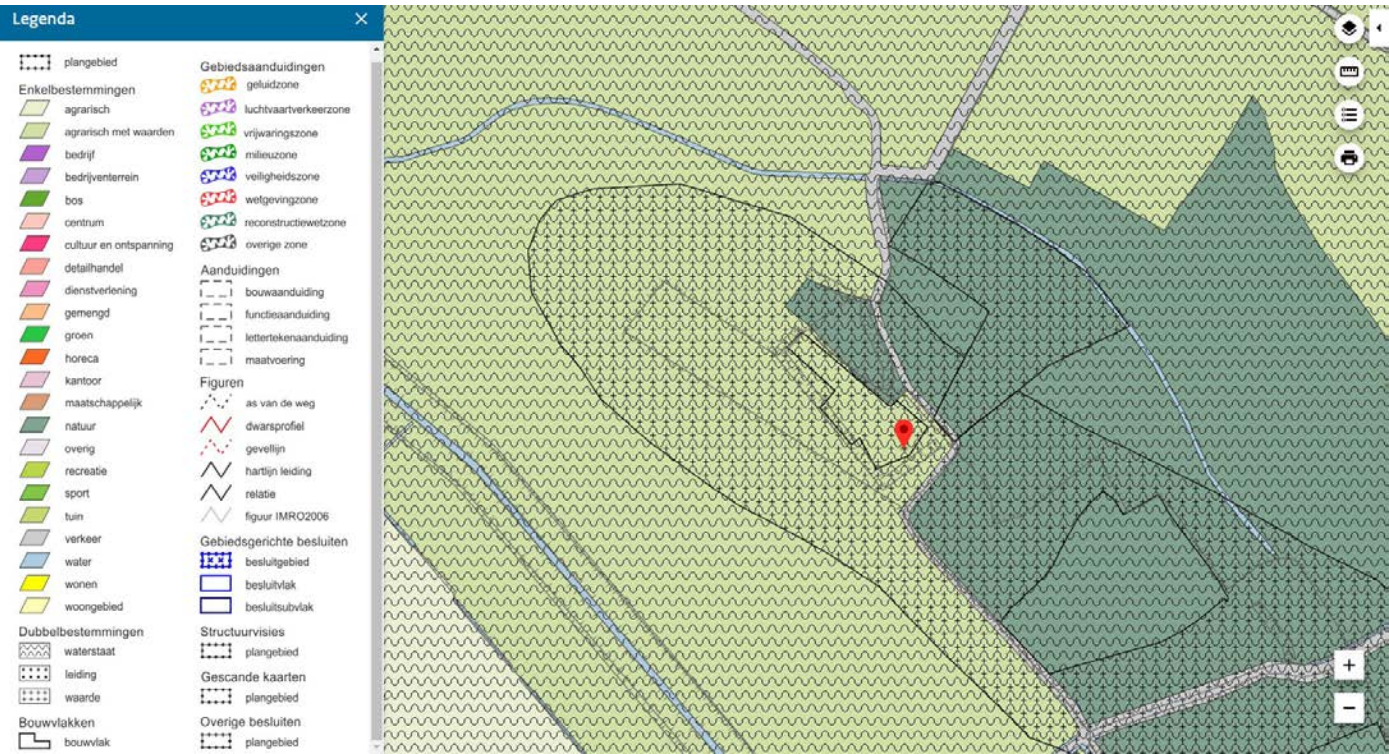
Klooster Sint Agatha ligt binnendijs en op afstand van Natura 2000 gebied Oeffelter Meent (“Nee, tenzij” regelgeving). Aandacht vraagt de dijk, die een primaire waterkering is en in eigendom is van het Waterschap Aa en Maas. Objecten plaatsen in de brede vrijwaringszone van de primaire waterkering is vrijwel uitgesloten. Groenvoorzieningen en paden zijn mogelijk. Indien de belangen van de waterkering niet worden geschaad en vooraf schriftelijk advies is ingewonnen bij het Waterschap Aa en Maas is soms een afwijking mogelijk. Archeologie als verwachtingswaarde vraagt aandacht.

Het Veerhuis Oeffelt ligt in overstromingsgebied en eveneens op afstand van het Natura 2000 gebied Oeffelter Meent. Afstemming met Rijkswaterstaat is belangrijk om aan te tonen dat er geen belemmering is van de afvoercapaciteit. Langs de Maas ligt een smalle vrijwaringszone. Objecten plaatsen in de vrijwaringszone is vrijwel uitgesloten, mits specifiek advies van Rijkswaterstaat wordt opgevolgd.

Het sluizencomplex Sambeek is eigendom van Rijkswaterstaat en ligt veilig hoog binnen het overstromingsgebied en op grote afstand van het Natura 2000 gebied Oeffelter Meent. Het onbebouwde en onverharde deel van het sluizencomplex is als natuur bestemd. Afstemming met Rijkswaterstaat is belangrijk. Mogelijk vragen een drietal bij de sluis Sambeek gelegen meerplaatsen voor schepen met gevaarlijke stoffen ook aandacht.

In de (ontwerp) bestemmingsplannen van Boxmeer en Cuijk is als algemene afwijkingsregel opgenomen dat kleine niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut zoals nutsgebouwtjes, wachthuisjes, telefooncellen, etc. en naar aard en omvang daarmee gelijk te stellen bouwwerken toegestaan zijn, onder voorwaarden dat: de oppervlakte niet meer bedraagt dan 20m2, de bouwhoogte maximaal 3.2/3.5m mag zijn en de bouwwerken naar aard en afmetingen passen in het plan en dat de hoogte van de bouwwerken (geen gebouwen zijnde) niet meer dan 10 meter bedraagt.

Conclusie: bouwwerken kleiner dan 20 m2 en lager dan 10 m zijn in principe toegestaan als ze buiten de aangegeven vrijwaringszone liggen en de afvoercapaciteit niet belemmeren.

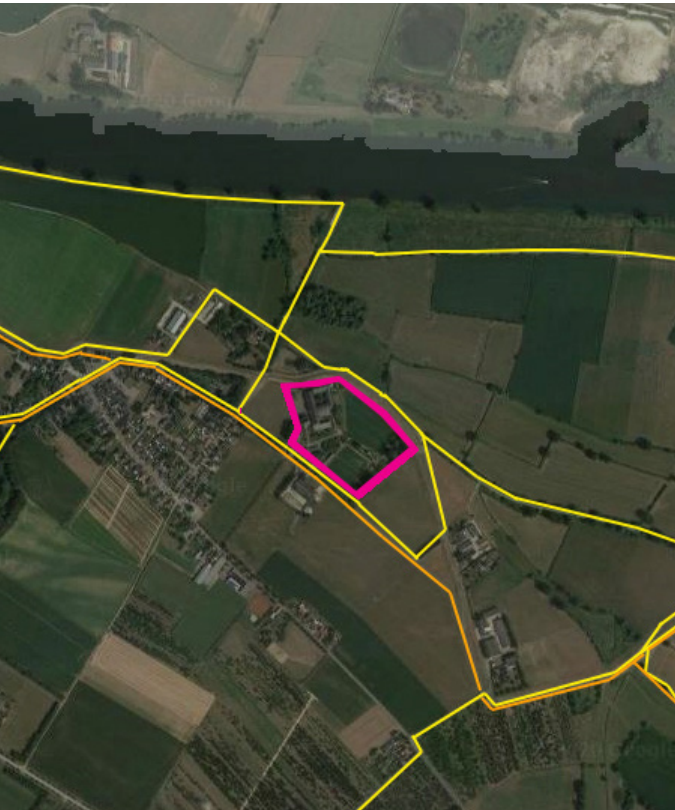

Schutkooi

wandelroutes (geel), fietsroutes (rood) en toegangspoorten (paars)

WANDEL- EN FIETSROUTES

klooster Sint Agatha

veerhuis Oeffelt

Meerstoel sluizen Sambeek

Schutkooi

Wandelend det (niet) lekker verbonden

Opvallend is dat de toegangspoorten niet in de kerngebieden van de Maasheggen liggen. Vanuit alle locaties moet eerst een wat “saaier” stukje gewandeld/gefietst worden voordat het kerngebied wordt bereikt en er meer routhemogelijkheden zijn.

Bij het klooster en de sluizen mist een schakel, maar een fijne wandelroute is binnen bereik. Dat is bij het Veerhuis niet het geval. Daar mist ook op de grotere schaal een fijne, halfverharde wandelroute.

Fietsend goed bereikbaar

De fietsroutes komen vaak als vanzelfsprekend wel een keer langs een toegangspoort.

entrees (wit)

ENTREES MAASHEGGEN

Markeren entrees

Bezoekers van de Maasheggen komen vanaf doorgaande routes, vanaf een oversteek over de Maas of vanuit de bebouwde kom.

Voor bezoekers is het niet altijd duidelijk waar het typerende Maasheggen landschap begint. Daarbij is het voor mensen die onbekend zijn met de Maasheggen, niet duidelijk dat ze een uniek landschap betreden, en wat er bijzonder aan is.

Daarom is het wenselijk om de entrees van het gebied te markeren en de Maasheggen expliciet zichtbaar te maken: daar waar het typische Maasheggen landschap beleefbaar is of beleefbaar kan worden gemaakt. Over het algemeen zijn dat de plekken waar de bezoekers het oorspronkelijke overstromingsgebied betreden.

antwoorden op vraag 4: bijzondere plekken in de Maasheggen

OMWONENDEN EN STAKEHOLDERS

antwoorden op vraag 1: plekken waar mensen de Maasheggen binnenkomen

Omwonenden

Via de lokale krant en social media zijn vragen gesteld aan omwonenden. De resultaten zijn gebruikt als input voor de concept- en planvorming.

- De gestelde vragen:
1. Waar komt u de Maasheggen binnen?
 2. Wat mist u in de Maasheggen?
 3. Hoe maken we de Maasheggen aantrekkelijk voor jongeren?
 4. Wat is de meest bijzondere plek in de Maasheggen?

De antwoorden op vraag 1 en 4 zijn te vinden op de pagina hiernaast. De meest genoemde bijzondere plekken bevinden zich logischerwijs daar waar het heggenlandschap goed beleefbaar is. De plekken waar mensen aangeven het gebied binnen te komen liggen daar waar het heggenlandschap beleefbaar wordt; dat betekent dat gevoelsmatig voor veel mensen op die plekken het Maasheggenlandschap begint.

De antwoorden op vraag 2 en 3 zijn te vinden op de volgende pagina's.

Stakeholders

Tijdens de conceptvorming is gesproken met de ambassadeurs (eigenaars/ondernemers van de toegangspoorten) en stakeholders (terreinbeherende organisaties/ grondbezitters).

Tijdens de gesprekken bleek vooral een grote waardering voor het landschap: het besloten karakter, de combinatie van mens en natuur, de ecologische waarden, de nabijheid van de Maas, het gevoel weg te zijn van de hectiek, en dat het jaarrond prachtig is. Ook werd de lange historie van het landschap en een aantal toegangspoorten (Veerhuis en Klooster St. Agata) genoemd.

Qua behoeften ligt de nadruk op duidelijkheid: waar kun je parkeren, waar moet je heen om het hagenlandschap te zien, waarom zijn de Maasheggen bijzonder, hoe herken je het gebied. Daarnaast is er behoefte aan basisvoorzieningen zoals voldoende parkeergelegenheid, banken en afvalbakken. Daarbij moet het landschap voorop staan, de objecten mogen niet domineren. De hoeveelheid en diversiteit van de bestaande borden en folders wordt benoemd als verbeterpunt. Ook worden de treinstations en havens/aanlegplekken benoemd als locaties van waaruit mensen op een aantrekkelijke manier naar de Maasheggen geleid kunnen worden.

antwoorden op vraag 2 en 3: plekken waar mensen iets missen in de Maasheggen

meubilair en informatie

verbindingen en routes

entrees/natuurgebied

recreatie

Wat mist u in de Maasheggen en hoe kan het aantrekkelijker gemaakt worden voor jongeren?
Deze twee vragen zijn gecombineerd, omdat de antwoorden deels overeenkomen en elkaar bleken te overlappen. Antwoorden met een * zijn ook/alleen genoemd in verband met aantrekkelijker maken voor jongeren.
De getallen geven het aantal keer weer dat het betreffende antwoord is genoemd.

Meubilair / Bebording en informatie	
Bankjes*	8
Picknickplek	2
Afvalbakken (en hondenpoepzakjes bij de toegangspoorten)	4
Watertappunt	1
Uitzichtoren op diverse plaatsen	3
Informatiebord over Maasheggengebied en natuur	6
Informatiebord routes/bewegwijzering/overzichtskaart wandelroutes	3
Social media, Instagram*	1

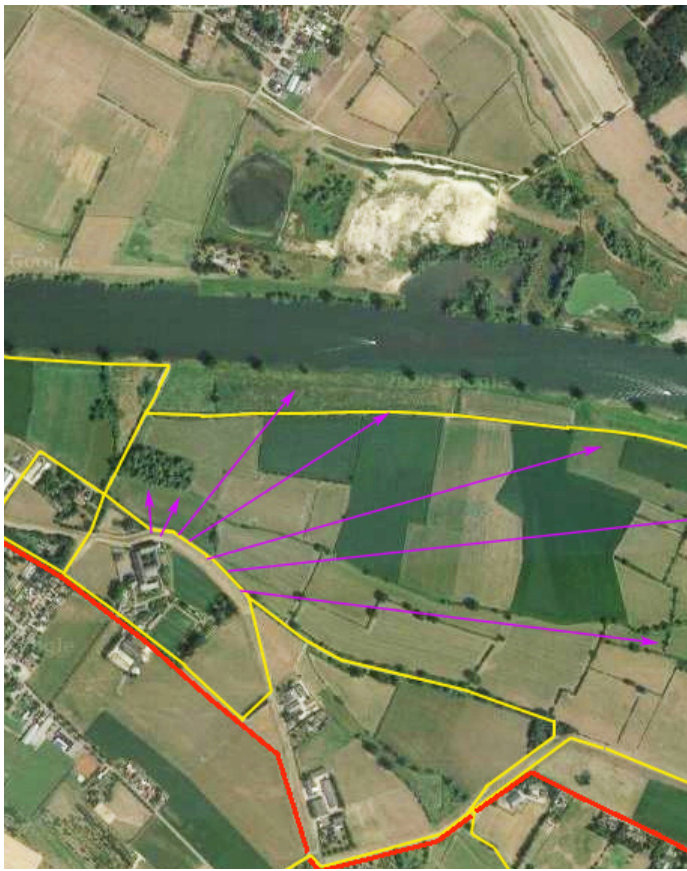
Verbindingen en routes	
Laarzenpad/struinpad/kronkelpad/klompenpad netwerk intensiveren*	5
Loopvlonders door moerassige stukken	1
Scootmobielpad langs de oever van de Maas	1
Ruiterroutes	2
Korte wandelroutes toevoegen/Maas- en Peelliniepad LAW Streekpad nr 14 122km onder de aandacht brengen	4
Hardlooproutes en sportroutes met voorzieningen* (sportchallengeroute met obstakels / wandelroute spelen / parcours / klimmen en klauteren, hardloopvereniging / bootcamptraining / survivaltocht)	5
Fiets-pendelboot/fietsveerpont toevoegen	2
Minder auto's (en sluiproutes), autoverkeer verbieden, alleen bestemmingsverkeer	3
Vrijliggend breder fietspad (onveilig)	3
Vrijliggend wandelpad (onveilig)	1
MTB (aanrij)route die aansluit op de MTB route in de Maasduinen en Overloon*	1

Entrees / Natuurgebied	
Nieuwe recreatieve Toegangspoorten (1x 'Natuurpoort' bij boerderij Portaal de Vilt ivm bedrijf Equicentrum Sprong Vooruit / boerderijactiviteiten, natuurbeleving, dagbesteding, werkervaringsplekken, huifkartochten, ponywandelingen, foto speurtochten, koffie/thee, bloten voetenpad/survivaltocht), schoolklasexcursies, parkeervoorzieningen, evenementen, goede ontsluiting voor auto's en bussen via N621 en voor fietsers en voetgangers via historische fietsroute 'via Valentiniana' / (1x bij maaskade in Cuijk)	4
Extra ingangen voor wandelaars (noord/midden/zuid)*	1
Parkeervoorzieningen	2
Status natuurgebied behouden (geen recreatiepark, pretpark of drukte/massa)	7
Uitbreiding Maasheggengebied (heggen, natuur en ecologische waarde)	3
Begrazing met wilde runderen of paarden	1

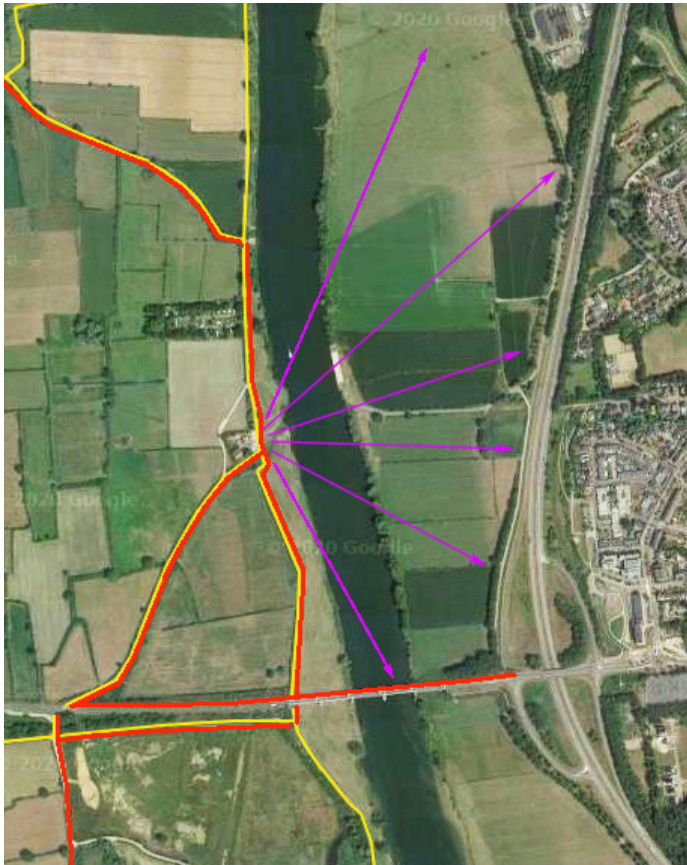
Recreatie	
Waterrecreatie en toerisme (Jachthaven en aanlegsteigers)	2
Horeca en/of terras toevoegen	3
Evenementen/festival	3
Activiteiten organiseren* (ochtend/nacht spannende wandelingen/schaapscheren, schutkooi disco/huifkartochten/ponywandelingen)	3
Maasoever toegankelijker maken voor recreatie	3
Kleine Strandjes aan de Maas	1
Kleine strandjes met mobiele foodtrucks/ijscokraam recreatieplas/jachthaven	2
Natuurlijke groene speeltuin met zand/boomstammen en water uit pomp/blote voetenpad*	4
Samenwerking scouting*	1
Samenwerking onderwijs / IVN natuureducatie* (schoolexcursies / natuurexcursie / fotospeurtocht / wandel-leerpad / thematische wandeling / MC quiz)	9
Meer kunst toevoegen	1

Klooster St Agata

Veerhuis

Sluizencomplex Meerstoel

ARCHETYPE TOEGANGSPOORTEN

Kaap, baken en bordes

De locaties van de toegangspoorten verschillen sterk in functie. Wel hebben ze een aantal overeenkomsten in landschapsarchitectonische typologie.

Klooster Sint Agatha is als groot bebouwingscomplex en specifiek met de hoge kloosterkerk van veraf zichtbaar: een 'baken' in het landschap. De kloosterkerk is gelegen op een 'kaap'. De 'kaap' wordt gevormd door de uitstulpende dijk. Het biedt een panoramisch uitzicht naar het noordoosten.

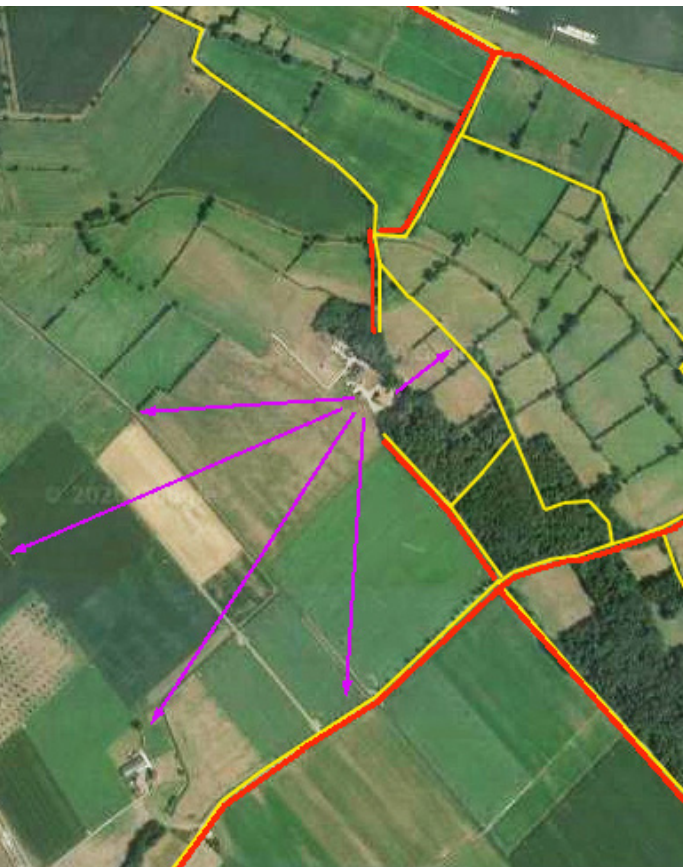
Het Veerhuis Oeffelt is gelegen langs de Veerweg in een uitstulpende bocht: een 'kaap'. Het biedt een panoramisch uitzicht, sterk gericht naar voren. Het Veerhuis vormt met het royale, verhoogde terras een 'bordes' naar de Maas. Met de realisatie van het Koploper-project wordt dit effect nog versterkt.

Het ongeveer 4 meter verhoogde grondlichaam van het sluizencomplex vormt een 'bordes' naar de Maas. Het biedt een panoramisch uitzicht. In potentie vormt het ook een 'bordes' naar de Maasheggen met in potentie een panoramisch uitzicht naar de Maasheggen.

De Schutkooi is qua uitzicht en aanrijroute gericht op het grootschalige landschap ten zuidoosten van het erf. Vervolgens vormt het erf een 'poort' en doorgang naar het kleinschalige kerngebied van de Maasheggen.

Schutkooi

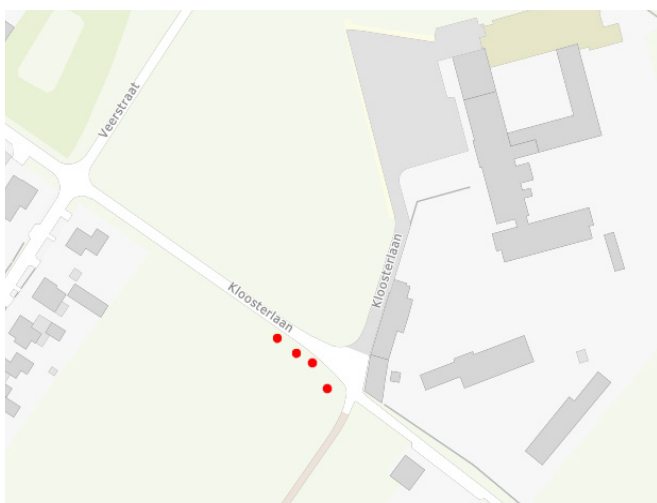

landelijke/provinciale/anwb standaarden: eenduidig op grote schaal, gaat qua hiërarchie boven Maasheggen

richtingwijzers en/of huisregels op houten palen: passend in het landschap

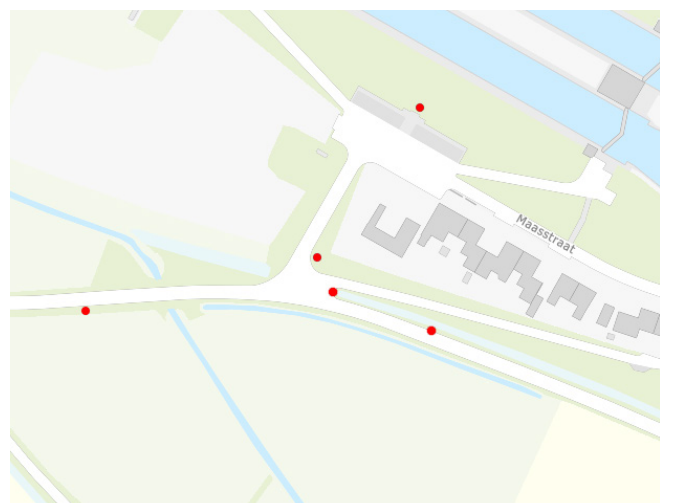
alle overige informatie: storend door aantal, diversiteit, formaat, plek en dubbelingen qua inhoud (routes & info)

borden bij Klooster St Agata

borden bij het Veerhuis

borden bij de Meerstoel

BESTAANDE INFORMATIEVOORZIENING

Veel en divers

Qua bebording is onderscheid te maken in drie typen.

1. De borden met anwb-bewegwijzering en de fiets-/wandelknooppunten is op grotere schaal eenduidig en gaat qua hiërarchie boven de Maasheggen. Deze borden zouden vanuit de Maasheggen niet beïnvloed moeten worden.

2. In het landschap zijn subtiele richtingwijzers en 'huisregels' aanwezig. Dit zijn veelal houten palen met bescheiden bruine of groene borden. Deze bebording is onopvallend in het landschap aanwezig en past bij de recreatieve beleving van het landschap.

3. Alle overige borden zijn bedoeld om de bezoeker informatie te verschaffen over het gebied. Er zijn veel waarden in het gebied aanwezig (o.a. historisch, ecologisch en recreatief) en er zijn veel partijen actief (o.a. gemeenten, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat). Vrijwel alle in het gebied aanwezige partijen brengen (een deel van) de waarden onder de aandacht door middel van bebording. Het gevolg daarvan is een enorme hoeveelheid borden die allemaal een andere uitstraling hebben, allemaal om aandacht vragen, deels dezelfde informatie bieden en vaak zelfs letterlijk naast elkaar staan. De hoeveelheid informatie is voor de bezoekers niet meer te verwerken en de hoeveelheid en diversiteit aan borden verstoort de beleving en zorgt voor verrommeling van het gebied.

Daar komt bij dat, ondanks de grote hoeveelheid aan informatie, de essentie ontbreekt: informatie over de Maasheggen (wat het is, hoe het is ontstaan en wat er bijzonder aan is) en informatie over Maasheggen als het enige UNESCO Man&Biosphere gebied van Nederland. Een deel van deze informatie is te vinden op de website. Op de website ontbreekt juist weer een overzicht met praktische informatie voor een bezoek aan de Maasheggen: waar kan de bezoeker parkeren, welke routes zijn er en wat is er wanneer waar te doen.

Het is wenselijk om alle informatie op een eenduidige en bij het gebied passende manier aan de bezoekers aan te bieden. Daarbij zouden website en bebording elkaar moeten versterken. Het is wenselijk om de bebording in het gebied sterk in hoeveelheid te beperken en een eenduidige uitstraling te geven.

onopvallende picknickbank

bij een cultureelrijke plek, zoals het klooster, past de huidige parkbank prima

BESTAAND MEUBILAIR

in het landschap past de huidige stadsbank
niet goed: hierdoor voelt het als een park

Autonoom

In de Maasheggen komt veel verschillend zitmeubilair voor. Er staan verschillende soorten zitmeubilair in verschillende modellen, elk met een andere uitstraling.

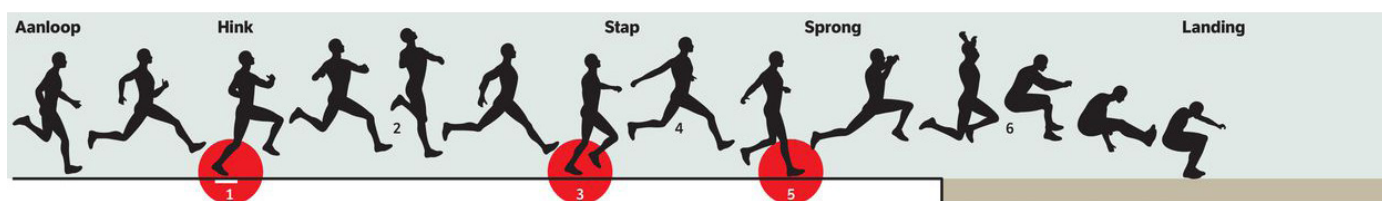
De mate waarin het meubilair passend is, is sterk afhankelijk van de plek. Zo kan een picknickbank in de nabijheid van een camping of een parkbank in de nabijheid van het klooster prima passend zijn. Een stadsbank (zeker op een nadrukkelijk aanwezige betonplaat) is midden in het landschap echter storend, omdat daarmee het landschappelijke karakter verandert in dat van een stadspark.

Het is wenselijk om zitmeubilair te ontwikkelen dat in de hele Maasheggen eenduidend is. Dit zitmeubilair moet passend zijn in het landschap, en tevens passend in meer cultureelrijke omgevingen.

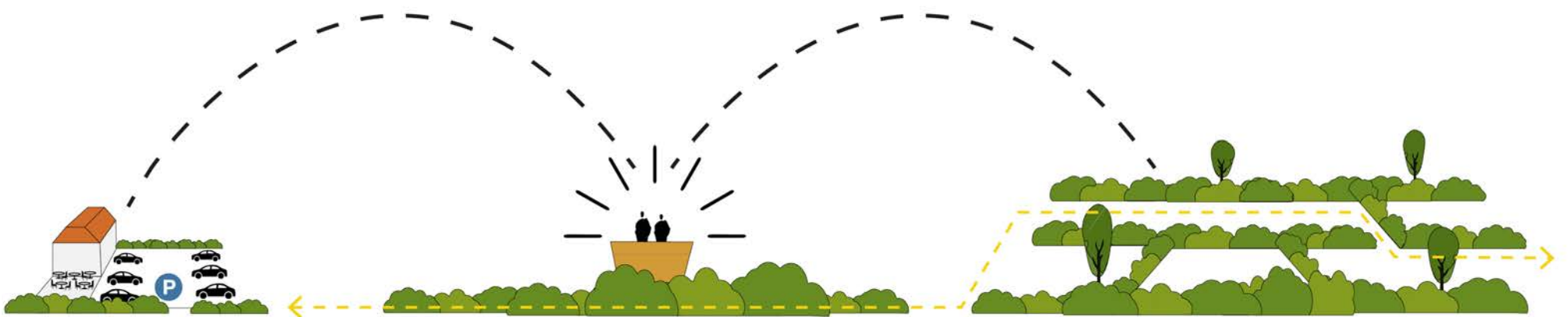
ONTWERPCONCEPTEN

De toegangspoorten liggen net op afstand van de mooiste Maasheggen

een goed uitgevoerde hink-stap-sprong van toegangspoort naar Maasheggen is nodig

hagen, wandelpad en een uitkijktoren maken verbinding met de Maasheggen en maken het hagenlandschap bereikbaar en beleefbaar vanuit de toegangspoort

ONTWERPCONCEPT Toegangspoorten

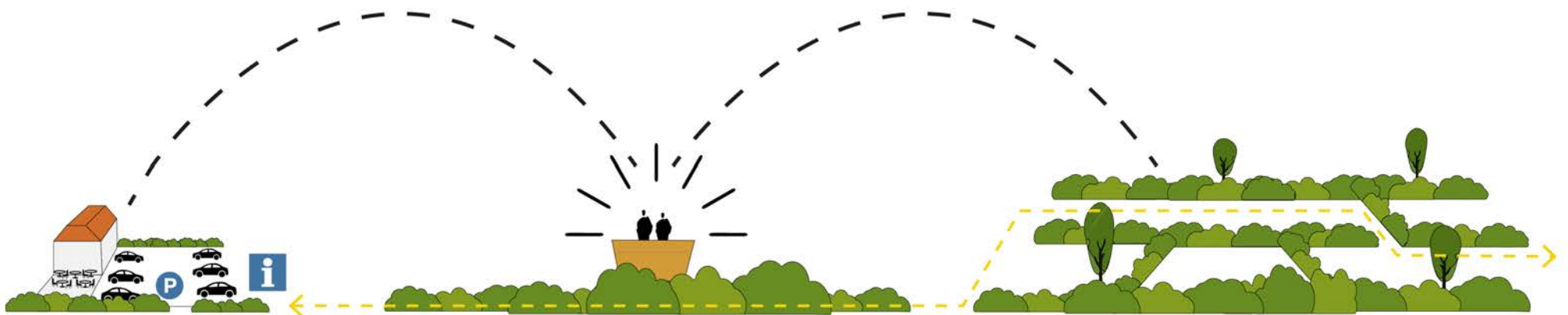
Verbinden en verweven

De locaties die als toegangspoort gaan functioneren voor de Maasheggen zijn overwegend functioneel: er kan geparkeerd worden en er is (meestal) horeca aanwezig. Deze toegangspoorten liggen op enige afstand van de kerngebieden van de Maasheggen. Vanaf de toegangspoorten zijn de Maasheggen meestal niet direct zichtbaar, zodat voor bezoekers niet altijd duidelijk is welke kant ze op moeten lopen naar het aantrekkelijkste hagenlandschap.

Het ontwerp moet als een 'hink-stap-sprong' een schakel vormen tussen het parkeerterrein met horeca van de toegangspoort en het daadwerkelijke heggenlandschap. Daarvoor zijn twee ingrepen nodig.

Als eerste onderdeel van de kwaliteitsverbetering worden er bij de toegangspoorten nieuwe Maasheggen geplant. Tezamen met nieuwe wandelpaden leggen deze een verbinding tussen de toegangspoorten en het wat verder weg gelegen heggenlandschap.

Het tweede onderdeel van de kwaliteitsverbetering bestaat uit een uitkijktoren. Dit object heeft een zekere hoogte, zodat het de aandacht van de bezoekers (auto, fiets en wandelend) op de toegangspoort richt. Deze uitkijktoren veraangenaamt de wandeling naar de Maasheggen en stelt de bezoeker in staat om over de heggen heen uit te kijken over het Maasheggen landschap. Zo worden de Maasheggen meer van bovenaf beleefbaar, dat is een fijne variatie op het overwegend besloten wandelen en fietsen tussen de hagen.

toegangspoort met álle voorzieningen en informatie

landschap optimaliseren: minimaliseren voorzieningen en informatie

- bij de toegangspoorten:
- alle informatieborden clusteren
 - aanvullen met algemene informatie over Maasheggen en UNESCO
 - eventueel aanvullen met informatie over activiteiten

- in het landschap:
- onvermijdelijke borden (anwb/knooppunten)
 - verder alleen houten palen met richtingwijzers/huisregels
 - géén routes, géén info

ONTWERPCONCEPT Informatievoorziening

Concentreren bij de poort

Om het landschap zo optimaal mogelijk te kunnen beleven, zouden er behalve de onvermijdelijke borden (anwb en knooppunten) alleen borden mogen staan die opgaan in het landschap: de 'landschappelijke' richtingwijzers en huisregels (houten palen met subtiele bruine/groene bordjes).

Alle overige bebording wordt geconcentreerd bij de toegangspoorten. Bezoekers kunnen de gewenste informatie tot zich nemen en gebruiken voor hun bezoek aan de Maasheggen. Eenmaal in het landschap zou de informatie op andere manieren beschikbaar moeten zijn, bijvoorbeeld digitaal of via een routekaartje dat verkrijgbaar is bij de toegangspoorten.

De bebording wordt beperkt qua hoeveelheid en diversiteit. Qua informatie zijn vier dingen wenselijk:

1. algemene informatie over de Maasheggen en UNESCO Man&Biosphere,
2. de dichtstbijzijnde knooppunten-borden (eventueel met mogelijke wandel- en fietsroutes en horeca),
3. informatie over de specifieke locatie (bijzonderheden qua historie/ landschap/natuur),
4. informatie over activiteiten in de Maasheggen, bijvoorbeeld een wisselpaneel waar de ambassadeurs gezamenlijk de door hen (en evt. de gebiedspartijen) georganiseerde activiteiten op kunnen aankondigen.

Het is wenselijk om de hoeveelheid borden te beperken, bijvoorbeeld door de informatie van punt 2. en 3. (en wellicht zelfs van punt 1.) te combineren in één bord.

Bij de gebouwde functie/ambassadeurs van de toegangspoorten is aanvullende informatie verkrijgbaar: folders, routes, tips en enthousiasme. Het is mogelijk om de ambassadeursfunctie ook fysiek zichtbaar te maken, bijvoorbeeld door een herkenbaar schildje met Maasheggen logo op de muur.

Digitaal zou de website dé basis moeten zijn voor een bezoek aan de Maasheggen, zowel tijdens de voorbereiding als tijdens het bezoek:

- overzichtelijke kaart met routes, bezienswaardigheden en voorzieningen zoals horeca.
- toegangspoorten en parkeerplaatsen.
- informatie over de Maasheggen.
- activiteiten.
- ambassadeurs en andere mensen die iets kunnen bieden voor bezoekers.

doorzichten maken landschap beleefbaar

hekken passen bij het landschap

ONTWERPCONCEPT Meubilair

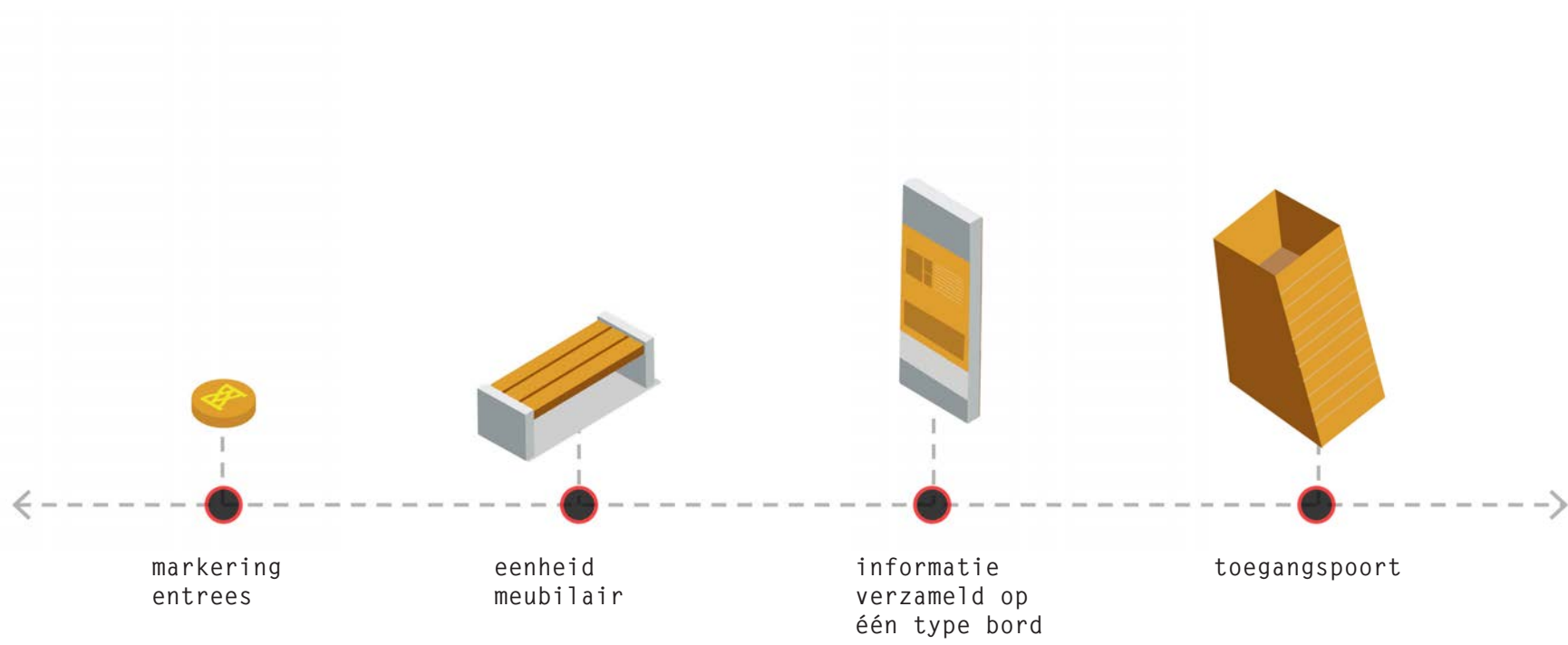
Hek als vanzelfsprekend element

Af en toe zit er een onderbreking in een haag, waardoor er een doorzicht ontstaat naar de achterliggende kavel. Deze doorzichten zijn aantrekkelijk, omdat ze de ruimtelijkheid van het landschap goed beleefbaar maken.

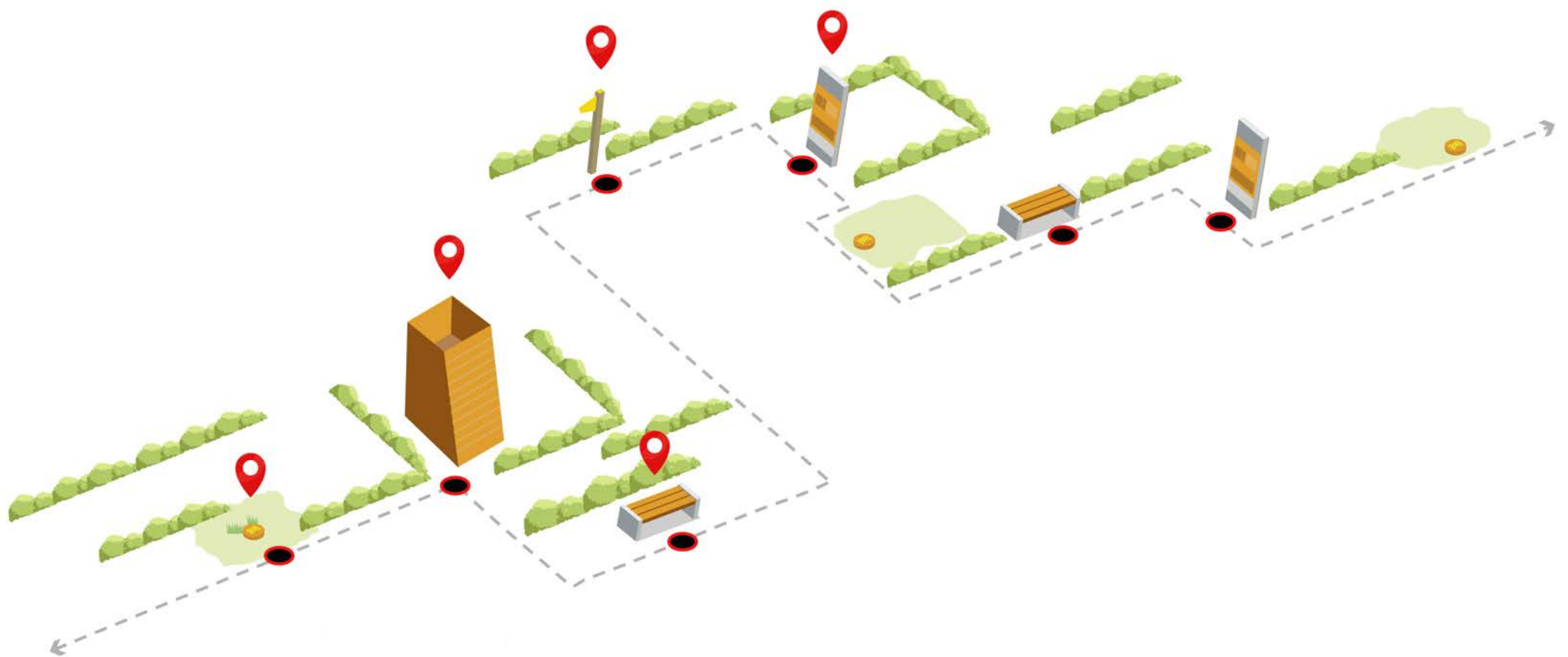
In de Maasheggen zijn hekken met namen van oude weides geplaatst, die qua vormgeving aansluiten op de oorspronkelijke agrarische hekwerken. Deze hekken -zeker met historische namen- worden door bewoners en bezoekers sterk gewaardeerd. Voor de beleving van het landschap vormen deze hekken eveneens een meerwaarde: ze passen goed in het landschap, maken de historie beleefbaar én bieden een fraai doorzicht naar de achterliggende kavel.

Voorstel is om ál het nieuwe meubilair in de Maasheggen te baseren op een combinatie van het logo en een hek. Door een hek als basis voor het meubilair te nemen, worden alle aan het hek gekoppelde objecten op een vanzelfsprekende manier onderdeel van het landschap.

De hekken-met-meubilair zijn aanvullend ten opzichte van de hekken met namen van oude weides. Ze functioneren niet als poort naar de achtergelegen kavel, maar ze functioneren als 'vast' hek (in plaats van palen met prikkeldraad), als onderbreking in een haag om doorzicht te bieden naar de achtergelegen kavel en/of als drager voor meubilair.

objecten met recreatieve functie
passend bij karakter Maasheggen

eenduidige uitstraling door de hele Maasheggen

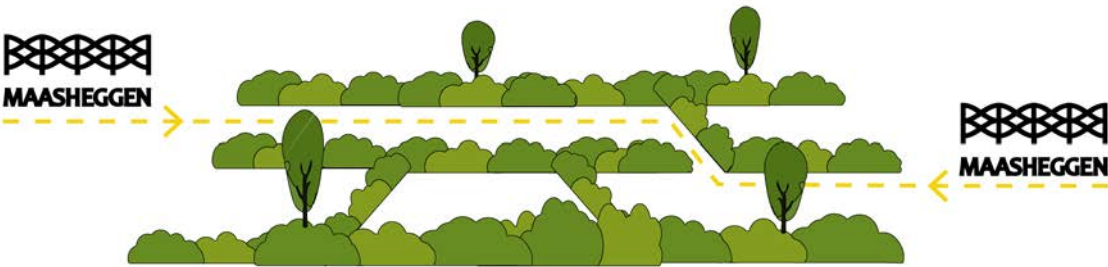
ONTWERPCONCEPT Beleving

Eenduidige vormgeving en herkenbare entrees

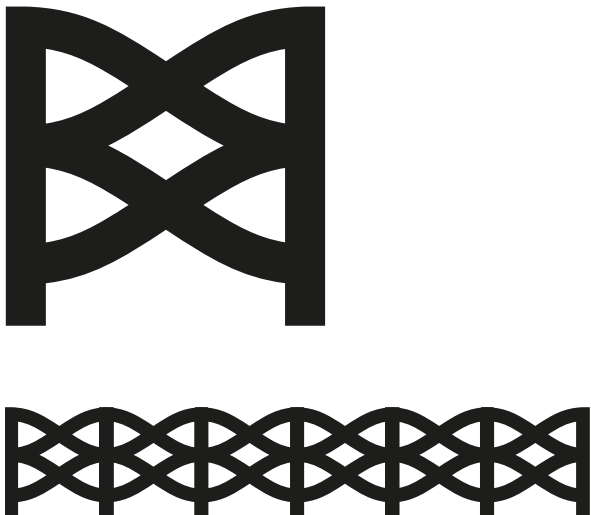
In de Maasheggen staat de beleving van het landschap voorop. Daarom wordt terughoudend omgegaan met het plaatsen van objecten in het landschap. In de Maasheggen worden alleen objecten geplaatst die een recreatieve functie hebben en/of bijdragen aan de beleving, en alleen op plekken waar dat ook echt nodig is.

Voor de beleving zijn twee onderdelen van belang. Ten eerste moeten alle objecten samen een familie vormen, zodat het gebied sterker als eenheid beleefd kan worden. Met familie wordt bedoeld dat alle objecten bij elkaar passen qua materiaal, vormgeving en uitstraling.

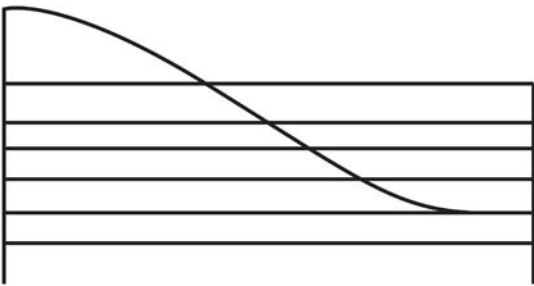
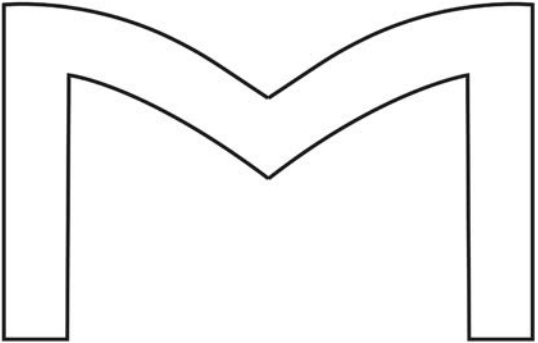
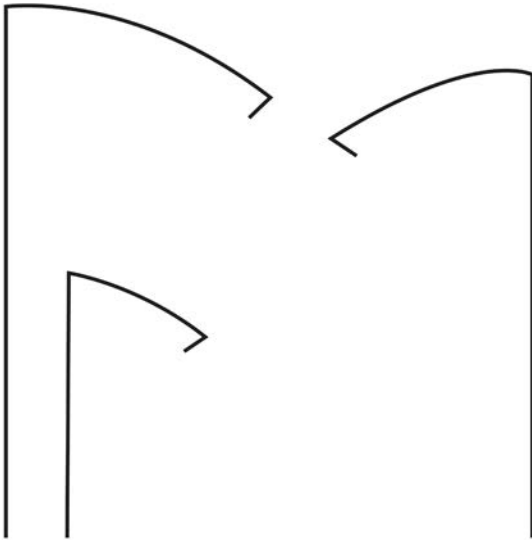
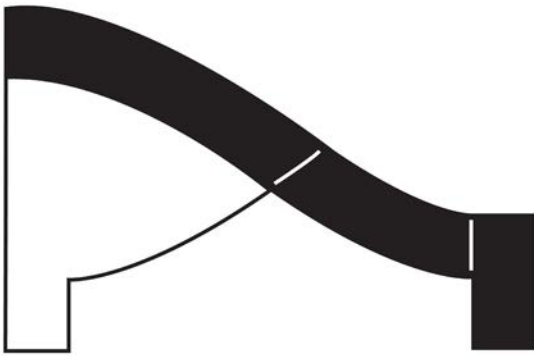
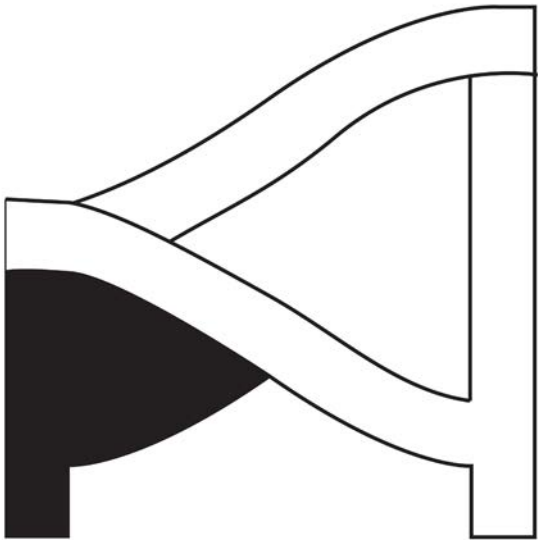
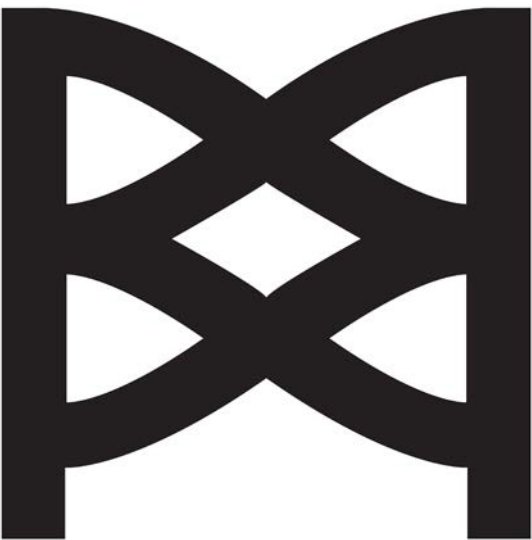
Ten tweede is het voor de beleving belangrijk dat het binnengaan of verlaten van de Maasheggen herkenbaar is. Daarvoor worden de entrees van de Maasheggen gemarkeerd.

markeren van de entrees

vlechtwerk, rivier en als afgeleide daarvan het logo als inspiratie

vormen gebaseerd op het logo

ONTWERPCONCEPT Vormgeving

Vormgeving gebaseerd op logo

Om ervoor te zorgen dat de objecten in de Maasheggen herkenbaar worden, moet de vormtaal makkelijk te lezen zijn en passen in het landschap. Het vlechtwerk van de hagen en de Maas - en de bijbehorende golvende vormtaal - vormen de inspiratie.

Het logo van de Maasheggen is eveneens gebaseerd op het vlechtwerk van de hagen en op de rivier. Het vertegenwoordigt de Maasheggen op een passende manier, wordt breed uitgedragen en door velen gesteund, en heeft een kenmerkend en aantrekkelijk lijnenspel. Daarom is ervoor gekozen om het logo van de Maasheggen te gebruiken als basis voor een familie van vormen en objecten. Door te kiezen voor het logo als basis, ontstaat er bovendien een sterke samenhang in alle uitingsvormen met betrekking tot de Maasheggen, hetgeen het geheel versterkt.

Van het logo kan een aantal abstracties/afgeleiden gemaakt worden, waarbij de vormen herkenbaar zijn als onderdeel van de familie maar ook eigen karaktertrekken krijgen. Op basis van deze vormtaal is een schetsontwerp gemaakt voor de toegangspoorten en markeringen.

SCHEETSONTWERP TOEGANGSPOORTEN

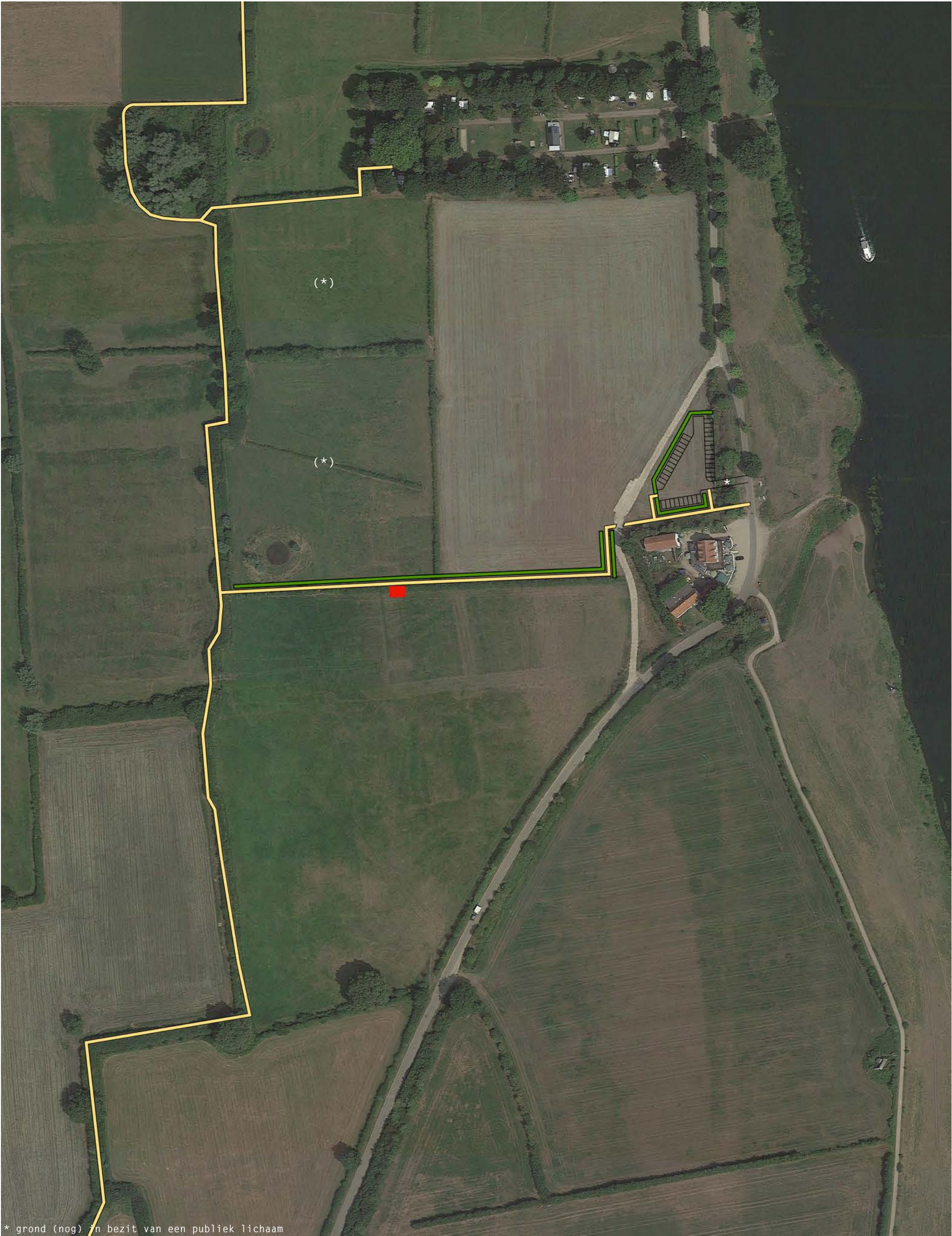

SCHETSONTWERP Klooster Sint Agatha

Ruim zicht op het klooster

Voor het functioneren van het klooster als toegangspoort zijn meerdere mogelijkheden denkbaar. Er kan gebruik gemaakt worden van het bestaande parkeerterrein van het klooster, maar het is ook mogelijk om een openbaar parkeerterrein te realiseren op het scharnierpunt tussen dorp, klooster en boerderij. In beide gevallen blijft de open weide gehandhaafd, en daarmee het aantrekkelijke zicht op het klooster.

Vanaf de parkeerplaats voert een nieuw wandelpad met Maasheggenhagen naar de dijk. Vanaf de dijk is de uitkijktoren (de rode rechthoek op de kaart) zichtbaar, deze nodigt uit om de wandeling te vervolgen. Een nieuwe wandelroute door het hagengebied zorgt voor een aantrekkelijke en autovrije recreatieve verbinding tussen de dijk en het bestaande wandel- en fietsnetwerk.

* grond (nog) in bezit van een publiek lichaam

Veerhuis

SCHETSONTWERP Veerhuis Oeffelt

Direct de Maasheggen in

Bij het Veerhuis wordt de uitkijktoren achter het Veerhuis geplaatst, zodat deze zichtbaar is vanaf de openbare weg, vanuit beide richtingen. De toren vormt een schakel naar de nieuwe wandelroute langs de bestaande hagen. Deze nieuwe wandelroute verhelpt de missende schakel in het wandelnetwerk en zorgt dat bezoekers vanuit de toegangspoort direct het hagenlandschap in kunnen lopen.

Naast het Veerhuis is ruimte om, indien nodig, de hoeveelheid parkeerplaatsen te vergroten.

* grond in bezit van een publiek lichaam

SCHETSONTWERP Meerstoel Sluizen Sambeek

Signaal aan de weg

De uitkijktoren wordt langs de weg geplaatst, zodat deze prominent zichtbaar is voor aankomend verkeer en uitnodigt tot parkeren bij de Sluizen. Een autovrije wandelroute zorgt voor een aantrekkelijke verbinding tussen de toegangspoort en het bestaande wandelnetwerk.

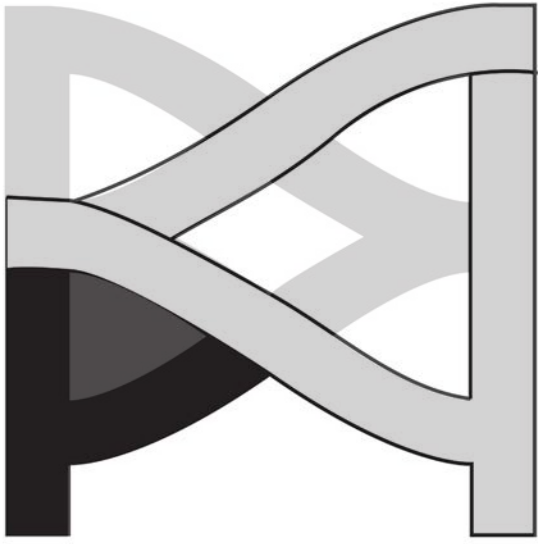

* grond in bezit van een publiek lichaam

SCHETSONTWERP Schutkooi Vortum-Mullem

Vanuit het bos

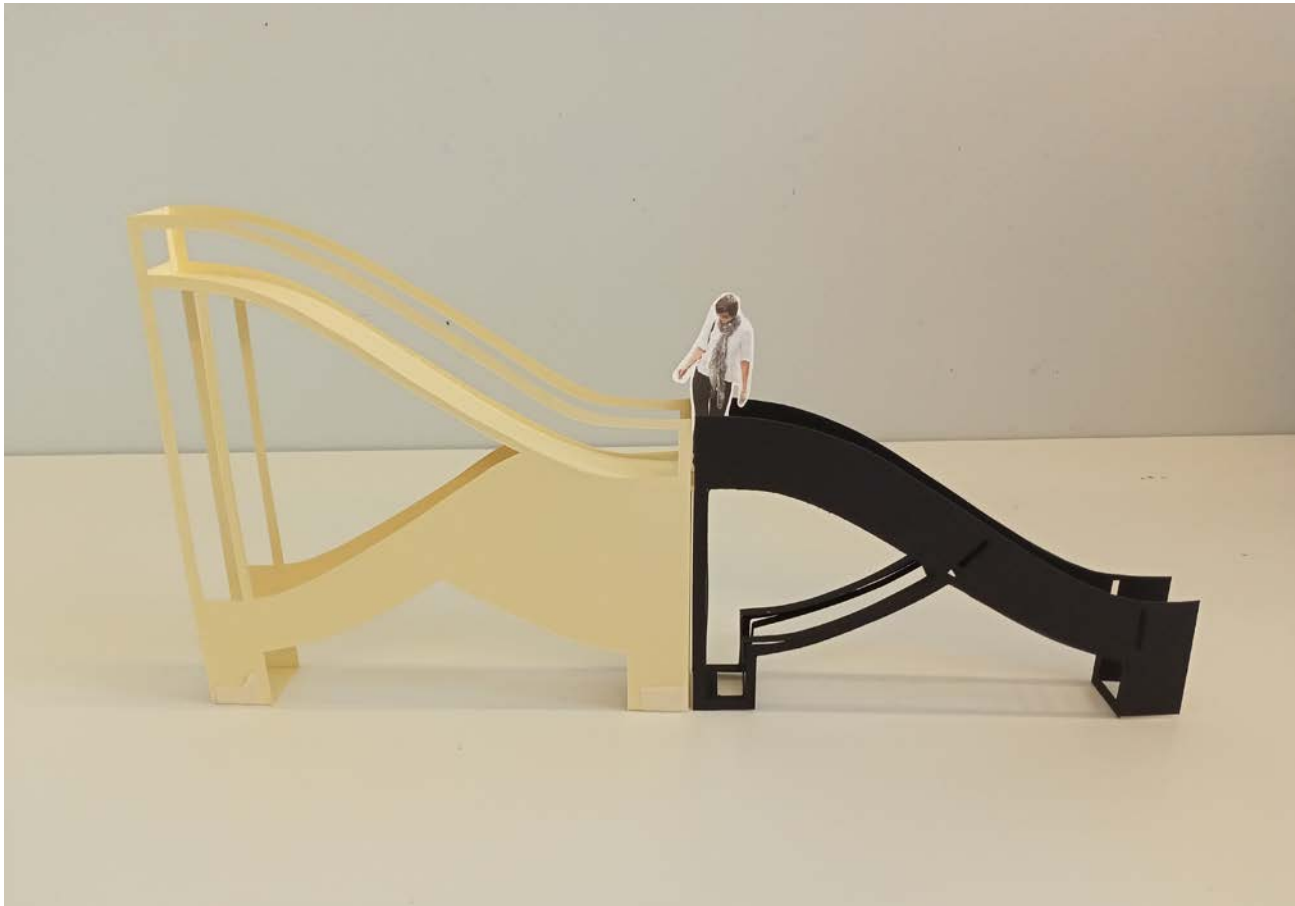
Langs het fietspad wordt een openbare parkeerplaats gerealiseerd. De uitkijktoren is zichtbaar vanaf de parkeerplaats en trekt mensen richting het hekkenlandschap. Gebruik makend van het hoogteverschil van de stuifduinen, piept de uitkijktoren de bosrand uit.

vorm uitkijktoren is gebaseerd op het logo

schets uitkijkpunt toegangspoort

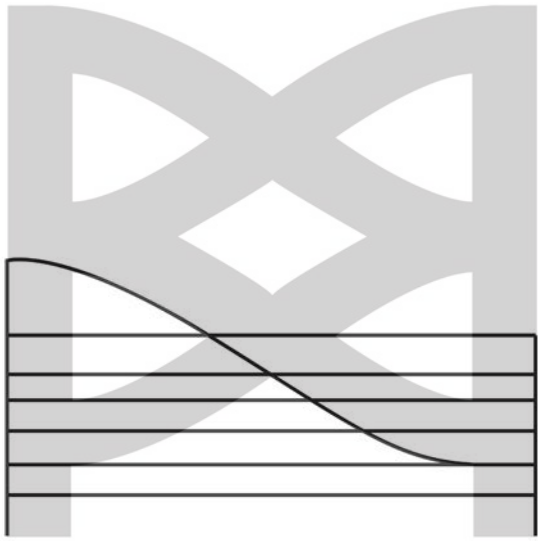
SCHETSONTWERP Uitkijktorens

Basis met varianten

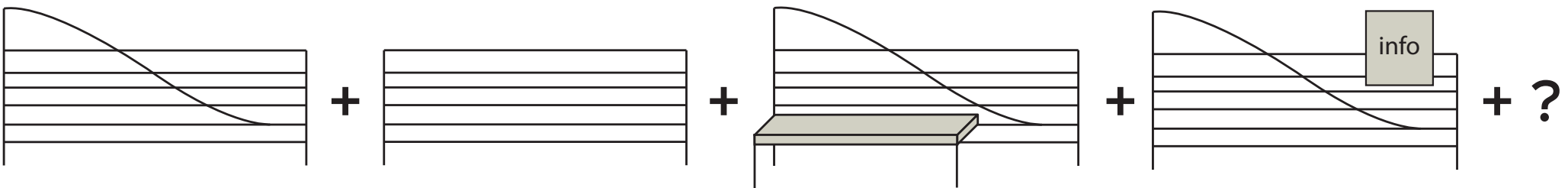
De basisvorm van de uitkijktoren is gebaseerd op het logo. Het bestaat uit twee delen, die samen of apart toegepast kunnen worden en die op verschillende manieren geschakeld kunnen worden. Door deze flexibiliteit kan voor elke toegangspoort een samenstelling en oriëntatie gekozen worden die het beste recht doet aan de plek, de zichtlijnen en de beschikbare ruimte. Als de uitkijktorens allemaal net iets anders worden, versterkt dat het unieke karakter van elke toegangspoort en wordt het nog interessanter om ze allemaal te bezoeken.

Het lage deel van de uitkijktoren is ca. 2.5 meter hoog, het hoge deel ca. 5 meter. Hierdoor zijn de torens goed zichtbaar zonder té nadrukkelijk aanwezig te zijn in het landschap. De uitkijktoren is hoog genoeg om over de hagen heen te kijken en het hagenlandschap in al zijn glorie te ervaren.

SCHETSONTWERP MARKERINGEN

vorm basishek is gebaseerd op het logo

principe basishek met uitbreiding en zitmeubilair en/of bebording en/of aanvullend meubilair

SCHETSONTWERP Meubilair

Hek als basis

De basis voor het Maasheggen meubilair bestaat uit een hekwerk, in aansluiting op de bestaande agrarische hekwerken en de kwaliteiten die de bijbehorende doorzichten in de hagen bieden.

Het basishek is gebaseerd op de vormtaal van het logo én op de horizontaliteit van de bestaande hekwerken.

Het basishek kan uitgebreid worden met een extra deel, dit aanvullende hek is vrijwel hetzelfde als het basishek maar dan terughoudender qua belijning, passend bij de ondersteunende functie.

Het basis hekwerk kan gebruikt worden om een doorzicht te bieden naar het achterliggende landschap in een lange dichte haag. Aan het basis hekwerk kunnen diverse objecten worden gekoppeld, waarmee het hek de drager wordt voor al het meubilair dat in de Maasheggen nodig is. Het basis hekwerk is een 'vast hek' en zijn dus aanvullend ten opzichte van de bestaande hekken met veldnamen, die geopend kunnen worden om toegang te verschaffen tot het achterliggende perceel.

basishek

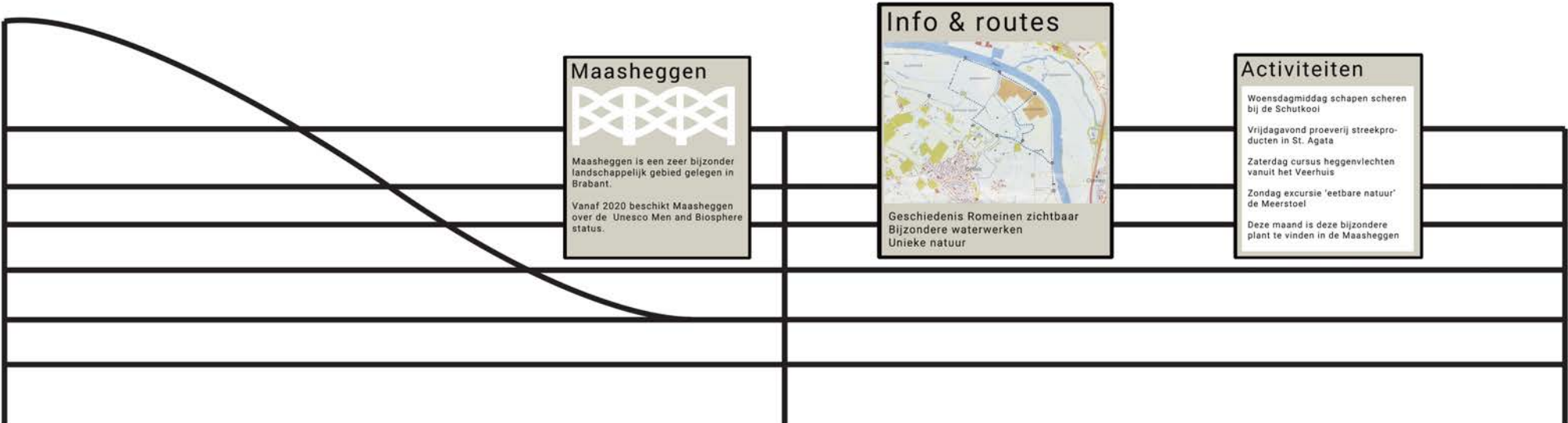
basishek met zitmeubilair

basishek met bebording

schetsontwerp zitmeubilair met hek als basis

schetsontwerp bebording met hek als basis

**SCHUILEN IN DE HEG,
ONVERSTOORBAAR KWETTERT
DE GEVLOCHTEN LIEFDE.**

**EEN PAD EN EEN HEG,
IN EINDELOOS VERLANGEN
OM ALLEEN TE ZIJN.**

haiku's over de Maasheggen, mogelijk te verwerken in het zitmeubilair

Meubilair aan het hek

Al het meubilair in de Maasheggen wordt aan het basishek gekoppeld. In elk geval een bank en informatiebord(en), als dat nodig is dan kan dit worden uitgebreid met ander meubilair.

Op deze manier wordt het benodigde meubilair subtiel ingepast in het landschap. Door de bijbehorende onderbrekingen in de dichte hagen draagt het meubilair bij aan een betere beleving van het hagenlandschap.

Over de Maasheggen is een aantal haiku's geschreven: korte niet-rijmende gedichten van 5-7-5 lettergrepen. Het is mogelijk om deze - en andere haiku's subtiel in het gebied te verwerken, bijvoorbeeld door ze op te nemen in de zitting of rugleuning van het zitmeubilair. Dit zorgt voor verrassing bij de gebruikers en een extra 'laag' aan de beleving van de Maasheggen. Door een prijsvraag uit te schrijven komen er meer haiku's beschikbaar en kunnen de winnaars in de Maasheggen op zoek naar 'hun' haiku. Dit draagt bij aan een grotere betrokkenheid van omwonenden bij de Maasheggen.

schetsontwerp markering in de vloer

SCHETSONTWERP Entrees

Zichtbaar én voelbaar

De belangrijkste entrees van de Maasheggen worden gemarkeerd, zodat bezoekers zich bewust worden van het betreden en verlaten van de Maasheggen.

Het is wenselijk dat mensen de entrees niet alleen zien, maar ook fysiek voelen om het bewustzijn te vergroten. Uiteraard moeten de entrees passen bij het landschap, er bij voorkeur in opgaan zonder een extra object te vormen. Daarom is gekozen voor een markering in de vloer: een herkenbaar patroon met reliëf, zodat mensen de entree zien én voelen als ze er overheen rijden, fietsen of lopen.

HOSPER

landschapsarchitectuur & stedenbouw

Grijpensteinweg 3
Postbus 5231
2000 CE Haarlem
www.hosper.nl

Studio Carmela Bogman

Voorhelmstraat 23-005
2012 ZM Haarlem
www.carmelabogman.nl